

FATMA ZEHRA ÖZ

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ HUKUK
FAKÜLTESİ 2. SINIF

NİŞANLANMANIN HUKUKİ SONUÇLARI

İÇİNDEKİLER

- Nişanlanmanın Hukuki Niteliği
- Nişanlanmanın Kurucu Unsurları
- Nişanlanmanın Geçerlilik Şartları ve Hükümsüzlüğü
- Nişanlılığın Hükümleri
- Nişanlılığın Sona Ermesi

NİŞANLANMANIN HUKUKİ NİTELİĞİ

- Bazı toplumlarda nişanlanma ve nişanlanmanın oluşturduğu sonuçlar hukuk sistemi tarafından düzenlenmiştir. Türk Medeni Kanunu da Alman ve İsviçre Medeni Kanunlarında olduğu gibi nişanlanma konusunu düzenlemiştir.
- Günlük hayatta nişanlılık ve nişanlanmayı aynı anlamda kullanırız fakat hukuk açısından bu iki kavram birbirinden farklıdır. Nişanlanma kadın ve erkeğin karşılıklı evlenme vaadinde bulundukları bir hukuki işlemdir. Nişanlılık ise bu işlem sonucunda içine girilen durumdur.
- Türk Medeni Kanunu madde 118’de nişanlanmanın evlenme vaadiyle oluşacağını söyler. Fakat bu vadin hukuki niteliği tartışmalıdır. Bu konuda üç görüş ileri sürülmektedir

■ **Önsözleşme Görüşü**

- TMK nişanlanmayı evlenme vaadi olarak tanımladığı için bazı hukukçular bu vaadi Borçlar Hukukunda olan önsözleşme tanımıyla özdeşleştirirler ve nişanlanmayı evlenme borcunu doğuran bir önsözleşme olarak nitelendirirler.

■ **Karar Görüşü**

- Bu görüş nişanlanmada iki iradenin varlığını ve birbirine uygunluğunu kabul eder fakat karşılıklı olmadığını iddia etmektedir. İrade beyanları aynı yönde olduğu için bu görüşü savunanlara göre nişanlanma bir karardır.

■ **Sözleşme Görüşü**

- Nişanlanma erkek ile kadın arasında karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları ile kurulan bir sözleşmedir. Fakat Borçlar Kanuna göre değil de aile hukukuna tabi bir sözleşmedir. Niteliğine aykırı düşmediği ölçüde borçlar hukuku kuralları da bu sözleşmeye uygulanır fakat nişanlanma ile kurulan ilişki evlenme yükümü yanında sadakat, örf ve adetin getirdiği ölçüde yardım ve bakım gibi bir takım aile hukuku yükümlülükleri de yükler.

NİŞANLANMANIN KURUCU UNSURLARI

- **Karşılıklı Evlenme Vaadi ve Vaad Edenlerin Farklı Cinsiyetten Olması**
- Nişanlanmanın varlığı iki tarafın karşılıklı evlenme vaadinde bulunmasına bağlıdır. Evlenme vaadini içeren irade açıklaması sözle veya yazıyla açıkça yapılabileceği gibi tarafların nişanlanma isteklerini açıklayan bir davranışa da yapılmış olabilir. Hiçbir şey söylemeden nişan yüzüklerinin takılması için ellerini uzatmaları bu davranışlara örnek olarak gösterilebilir. Nişanlanma bir şekle bağlı değildir. Bir merasim yapılması veya yüzük takmak ile bağlı değildir. Sadece ileride çıkabilecek ihtilaf hallerinde ispat yönünden önemli rol oynar. Bir önemli husus da nişanlanmanın temsil yoluyla kurulamayacağıdır. Fakat taraflar bir kimsenin aracılığıyla nişanlanma isteklerini birbirlerine iletmeleri halinde nişanlanma gerçekleşecektir. Nişanlananlar ileride evleneceklerine göre farklı cinsten olmaları gerekir. Bir tarafın cinsiyet değiştirmesi durumda ise evlenme imkansızlaşacağı için nişanlılık kendiliğinden geçersiz hale gelir.

NİŞANLILIĞIN GEÇERLİLİK ŞARTLARI VE HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

- Nişanlanmanın geçerliliği tarafların nişanlanma ehliyetlerinin olmasına, evlenme vaadinin emredici hukuk kurallarına, ahlak ve adaba aykırı ya da muvazaalı olmamasına ve evlenmenin imkansız olmamasına bağlıdır.
- **Nişanlanma Ehliyeti**
- Tam ehliyetliler diğer hukuki işlemler gibi nişanlanmayı da yapabilirler.
- Tam ehliyetsizlerin yapacağı nişanlanma ise TMK 15 gereğince kesin hükümsüzdür. Nişanlanmada, kişiye sıkı sıkıya bağlılık gereği temsil yasağı bulunduğundan yasal temsilci aracılığıyla da yapılması mümkün değildir.
- Sınırlı ehliyetsiz olan ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlılara yönelik TMK 118/2 «Nişanlanma, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça küçüğü veya kısıtlıyı bağlamaz.» demiştir.

- Hükümün lafzından hareket eden bazı yazarlar, diğer hukuki işlemlerde olduğu gibi, ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlının yasal temsilcinin rızasına kadar hiçbir şekilde nişanlanma ile bağlı olmadığını ancak sonradan icazet alınınca nişanlanmanın sınırlı ehliyetsiz için de geçmişe etkili şekilde hüküm ifade edeceği kanaatindedirler.
- Diğer bir görüş ise nişanlanmanın kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu, kullanılmasının yasal temsilcinin rızasına bağlı olmadığı, Medeni Kanunun nişanlanmanın mali sonuçları itibariyle sınırlı ehliyetsizi korumak için, sadece bu sonuçların doğumu bakımından yasal temsilcinin onayının arandığı kanaatindedirler.

- **Nişanlanmanın, emredici hukuk kurallarına, ahlak ve adaba aykırı olmaması ve evlenmenin imkansız olmaması**
- Bu konuda önem taşıyan ihtimaller, aralarında evlenme engeli bulunanların nişanlanması ve bir kişinin aynı zamanda birden fazla nişanlanma yapmasıdır.
- Hısımlık, akıl hastalığı, evlatlık ilişkisinin bulunması, mevcut bir evlilik gibi kesin evlenme engelleri nişanlanmayı da kesin hükümsüz yapar. Bunlar evliliği imkansız kıldıkları kadar da emredici kurallara, ahlaka ve hukuka da aykırıdır.
- Kesin olmayan evlenme engelleri nişanlanmanın geçerliliğini etkilemez.
- Ahlaka aykırılık teşkil eden bir başka konu ise ikinci nişanlanmadır. Aslında aynı anda iki nişanlılık mümkün değildir çünkü ikinci kez nişanlanmak isteyen biri bu hareketi ile birinci nişanlanmayı sona erdirmiştir. İkinci nişanlanma ise ahlaka aykırılık sebebiyle kesin hükümsüzdür.

■ **Muvazaalı nişanlanmalar**

- Bunlar da hükümsüzlerdir. Gerçekte nişanlanmış olmadıkları halde, bir erkekle bir kadının nişanlanmış olduklarını açıklamaları, kendilerini nişanlı gibi göstermeleri çeşitli sebeplere dayanabilir. Örneğin HMK 248'in, nişanlıya tanıklık yapmaktan ve hakim olmaktan kaçınma imkanını veren hükümden yararlanmak istenilebilir.

■ **İrade beyanındaki sakatlıklar**

- Nişanlanmada irade beyanlarındaki sakatlığın sonuçları Medeni Kanunda özel olarak düzenlenmiş değildir. Taraflardan biri bir zihni kayıtla evlenme vaadinden bulunmuşsa, bu hususta irade beyanlarına ilişkin kurallardan ayrılmak için bir sebep yoktur. Bu konuda benimsenin kural zihni kaydın yapılan beyanın geçerliliğini etkilememesidir. Ancak karşı taraf zihni kaydı biliyorsa o zaman nişanlanma meydana gelmez.

NİŞANLILIĞIN HÜKÜMLERİ

- **Evlenmeyi gerçekleştirme yükümlülüğü**
- Evlenme için gerekli işlemlere girişmek ve sonunda gerekli şekilde evlenme iradesini açıklamak yükümlülüğü, bu husustaki vaadin doğal sonucudur. Taraflardan her biri kendi yükümlülüğünü diğerinin de katılması ile yerine getirebilir. Eğer bu gereken özen gösterilmezse karşı taraf nişanı haklı sebebe dayanarak bozabilir.
- **Sadakat yükümlülüğü**
- Nişanlılardan her biri, nişanlılığın devamı süresinde, diğer nişanlıya karşı sadakatle yükümlüdür. Bu yükümlülük, dürüstlük kuralından ve örf ve adetten kaynaklanır.

- **Nişanlıının Medeni Kanun anlamında yakın sayılması**
- Medeni Kanun iki yerde bir kişinin yakınlarının korkutulmasını, onlara karşı suç işlenmesini müeyyideye bağlamıştır. TMK 151 ve 150. maddelerinde düzenlenen hükümlerde yakınlar deyiminin kapsamına nişanlı da girer.
- **Destekten yoksun kalma tazminatı ve manevi tazminat isteyebilme**
- Nişanlılardan birinin bir haksız fiil sonucu ölmesi halinde, sağ kalan nişanlı, faile karşı, TBK 55'teki şartlar gerçekleşmişse, destekten yoksun kalma tazminatı davası açabilir. Aynı zamanda ölüme sebep olan kişiden manevi tazminat talebinde bulunabilir.
- **Tanıklıktan ve hakimlikten kaçınma hakkı**
- Nişanlılardan biri, diğerinin davalı ya da davacı olduğu bir davda ya da, nişanlıının sanık olduğu bir ceza davasında tanıklık veya hakimlik yapmaktan kaçınabilir. Bu hüküm nişanlıının bir yakın olması ile ilgilidir.

NİŞANLANMANIN SONA ERMESİ

■ Evlenme

- Nişanlıların birbirleriyle evlenmesi nişanlılığın olağan sona erme sebebidir. Bundan sonra taraflar arasında başka bir hukuki ilişki olan evlilik başlar.
- Nişanlılardan birinin başka bir kimse ile evlenmesi halinde de nişanlılık sona erer. Ancak bu halde nişan haksız olarak bozulmuş olur ve nişanın bozulması sonuçlarını doğurur.

■ Tarafların anlaşması

- Tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklamaları ile aralarındaki hukuki ilişkiye son verebilirler.

- **Bozucu şartın gerçekleşmesi**

- Bozucu şarta bağlı nişanlanmada, nişanlılık baştan itibaren kurulmuştur. Ancak, ileride şart gerçekleşince nişanlılık ilişkisi kendiliğinden sona erer.

- **Evlenmenin imkansızlaşması**

- Nişanlılardan birinin ölmesi ya da hakkında gaiplik kararı verilmesi nişanlılığı sona erdirir. Nişanlılardan birinin cinsiyet değiştirmesi de böyledir. Buna karşılık, nişanlılardan birinin cinsi görevlerini yerine getiremeyecek şekilde yaralanması, sakatlanması, hastalanması, ameliyat geçirmesi evlenme engeli olmadığı için nişanlılığı sona erdirmez. Ancak karşı tarafın nişanı bozması için haklı bir sebep oluşturabilir.

- **Kesin bir evlenme engelinin meydana gelmesi**

- Nişanlıların evlenmesine imkan bırakmayacak kesin bir evlenme engelinin sonradan ortaya çıkması, örneğin akıl hastalığı veya evlat edinme durumlarında nişanlılık kendiliğinden sona erer.

■ **Nişanı bozma**

- Nişanlılardan biri, nişanlılık ilişkisine bir taraflı irade açıklaması ile son verebilir. Nişanı bozma, açık bir irade açıklaması ile olabileceği gibi örtülü bir irade açıklamasıyla da olabilir. Nişanlının diğerinin ziyaretlerini kabul etmemesi ya da ziyaretlerini ve mektuplarını tamamen kesmesi, başkası ile nişanlanması ya da evlenmesi, haber vermeden ve adres bırakmadan başka bir kente ya da ülkeye gitmesi, nişanlılığın örtülü olarak bozulması sayılabilir. Bu şekilde tek taraflı olarak bitirilmesine nişandan dönme ya da nişanın bozulması denir.

■ **Haklı sebep**

- Nişanlılığın devamını ve evlenmeyi, dürüstlük kuralı çerçevesinde bir taraftan beklenemez kılan sebepler nişanı bozmak için haklı sebep sayılır. Haklı sebep, karşı tarafın kusurundan kaynaklanabileceği gibi, her iki tarafın kusurunun bulunmadığı hallerde de söz konusu olabilir. Ancak haklı sebep karşı tarafın kusurlu bir davranışına dayanmaktaysa nişanı bozan taraf tazminat isteyebilir.

NİŞANIN SONA ERMESİNİN SONUÇLARI

- Nişanlılık normal şekilde evlenme ile sona ermişse, artık evlilik ilişkisi hükümleri uygulanacaktır.
- Nişanlılığın ölüm ya da gaiplikle sona ermesi halinde ise hediyelerin geri verilmesi ve diğer nişanlının serbest kalmasından başka sonuç doğurmaz.
- Nişanlılığın evlenme ile sona ermesi dışında tüm hallerde hediyelerin geri verilmesi gerekir. Buna karşılık, nişanın haksız olarak bozulması bazı şartlarda maddi ve manevi tazminatla sorumlu olmaya yol açabilir.

■ Maddi Tazminat

- Nişanın bozulması sebebiyle maddi tazminat istenmesi TMK 120’de düzenlenmiştir. *«Nişanlılardan biri haklı bir sebep olmaksızın nişanı bozduğu veya nişan taraflardan birine yükletilebilen bir sebeple bozulduğu takdirde; kusuru olan taraf, diğerine dürüstlük kuralları çerçevesinde ve evlenme amacıyla yaptığı harcamalar ve katlandığı maddî fedakârlıklar karşılığında uygun bir tazminat vermekle yükümlüdür. Aynı kural nişan giderleri hakkında da uygulanır. Tazminat istemeye hakkı olan tarafın ana ve babası veya onlar gibi davranan kimseler de, aynı koşullar altında yaptıkları harcamalar için uygun bir tazminat isteyebilirler.»*
- Görüldüğü üzere, maddi tazminat talebi nişanlılığın sona ermesi hallerinden sadece nişanın nişanlılardan biri tarafından haksız ya da diğer nişanlının kusuruna dayanarak bozulması halinde söz konusu olmaktadır.

■ Manevi Tazminat

- Nişanın bozulması yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevî tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir.

■ Hediyelerin Geri Verilmesi

- Genellikle nişanlılar, nişanlanmanın doğurduğu yakınlığın gereği ve çoğu zaman karşı tarafı memnun etmek ve bağlılığı arttırmak amacıyla birbirlerine çeşitli hediyeler verirler. Nişanın bozulması durumunda hukuk sistemimiz hediyelerin geri verilmesine ilişkin TMK 122'yi düzenlemiştir. « *Nişanlılık evlenme dışındaki bir sebeple sona ererse, nişanlıların birbirlerine veya ana ve babanın ya da onlar gibi davrananların, diğer nişanlıya vermiş oldukları alışılmışın dışındaki hediyeler, verenler tarafından geri istenebilir. Hediye aynen veya mislen geri verilemiyorsa, sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanır.*»

